



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Corpus Juris Canonici**

**Gregor <XIII., Papst>**

**M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661**

2 Sponsum sponsa, viru[m] non uxor deserit unquam.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

beredamnationem, que post amplioris sanctitatis propo-  
situm nubunt: non quia non dantur, sed ne in eis  
ipsa nuptia damnari putarentur: sed cum dixisset [ nu-  
bere volunt.] continuo addidit, damnationem habentes,  
& dixit, quare: [ quoniam primam fidem irritam  
fecerunt:] ut volentes, que a proposito cecidit, appare-  
re esse damnata, si ve subsequantur nuptias, si ve desint.  
¶ Proinde, qui a dicunt talium nuptias non esse nu-  
prias, sed potius adulterias, non mihi videntur satis sa-  
cere ac diligenter considerare quid dicant. Fallit eos  
quodammodo veritas. Quia enim Christi conjugium  
dicunt eligere, que Christiana sanctitate nu-  
bunt. ¶ Hinc arguuntur quidam dicentes: Si vi-  
ginis nuptia, que alteri nubit, adultera est, sicut ipse Do-  
minus in Evangelio diffinit, vivo ergo Christo, cui mors  
dominatur, que conjugium eius elegerit, si homo  
nubit, adultera est. ¶ Qui hoc dicunt, ac tunc quidem  
dicunt, sed parum attendunt hanc argumenta-  
tionem, quanta rerum sequatur absurditas. Cum enim  
laudabiliter etiam vivente viro, ex eius consensu con-  
trahitur femina Christo vocat, jam secundum istam  
rationem nulla hoc facere debet, ne ipsum Chris-  
tum (quod sentire nefas est) adulterum faciat, cui vi-  
vendo vivo nubit. Deinde cum prima nuptia meli-  
us habuerit, quam secunda, ablit, ut sanctarum vi-  
dendum illi sit sensus, ut Christus ei videatur quasi se-  
cunda maritus. Ipsum enim habebant & antea (quan-  
do viri sui fideliter subditæ serviebant) non carnali-  
ter, sed spiritaliter virum, cui ecclesia ipsa, cujus mem-  
bra sunt, conjugata est: que fidei, spei, & charitatis inte-  
gritas non in seipsis virginitatis sacris, sed etiam viduis,  
& conjugatis fidelibus tota virgo est. Univerſis quibus  
perdicit, cuius ille membra sunt, Apostolus dicit  
[ Operi vos uni viro virginem castam exhibere Chris-  
to.] Novit autem ille virginem conjugem sine corrup-  
tione forare, quem in ipsa etiam carne potuit mater  
sine corruptione procreare. ¶ Fit autem per hanc mi-  
seriam considerant opinionem, que putat lapſam ad  
sancti proposito fornicariam, si nupserint, non esse  
conjugem, non parum malum, ut a maritis separantur  
nuptias, quasi adulteræ sint, non uxores: & cum volunt  
illis sepe reddere continentie, faciunt maritos eor-  
um adulteros veros, cum suis uxoris vivis alteras  
ducunt. ¶ Quapropter non possum quidem dicere,  
si propositum meliore lapsa, si nupserint, fornicas,  
dicere lapsa & ruina a castitate sanctiore, que vocat  
Deo, adulteris esse peiores: Si enim (quod nullo  
modo dubitandum est) ad offensionem Christi pertinet,  
cum membrum eius fidem non servat marito, quanto  
gravior offendit, cum illi ipsi non servatur fides in eo  
quod eam oblatum, qui non exegerat offerendum?  
Cum enim quisque eam reddidit quod non imperio com-  
pulsus, sed consilio communis vivit, tanto magis frau-  
daverit augere iniquitatem, quanto minus habuit vo-  
vendi necessitatem.

propria voluntate professam pristini conjugii castitatem  
mutabili mente calcaverint, periculi eorum intererit,  
quasi Deum debeat satisfactione placare: quia iuxta  
Apostolum a primam fidem irritam fecerunt. Sicut  
enim si se forſitan continere non poterant, secundum A-  
postolum b nubere nullatenus vetabantur, sic habita se-  
cum deliberatione, promissam Deo pudicitiam fidem de-  
bent custodire. Nos autem nullum talibus laqueum de-  
bemus injicere, sed solum adhortationes præmiæ semper  
tenere, necneque proponere divini iudicii: ut & nostra  
sit absoluta conscientia, & illarum pro se rationem Deo  
reddat intentio. ¶ Cavendum est quippe, quod de ea-  
rum moribus, actibus, b Paulus a Apostolus e testatur.  
Quod plenus exponere præterimus, ne sexus instabilis  
non tam detineri, quam admoneri videatur.

**C. XLIII. ¶ De eorum.**

**Item Theodorus d.**  
3. Si quis votum virginittatis habens, &c.  
Quid autem voverit, promissa auctoritatibus subterit ab in-  
teris discedere, quoniam vero conjugia auctoritatibus Augustini &  
Theodori e servanda non sunt, in capitulis de ordinatione clericorum  
evadere ostenditur. Illud autem Innocentius f, que virgines sa-  
cra publice nubentes illo voverit, cui se conjugaverunt, prohibentur  
admitti ad penitentiam, non ita intelligendum est, ut aliquo tem-  
pore excludantur a penitentia, que deinde penitentiam agere volue-  
rint: sed prohibentur admitti ad penitentiam, que ab incestu copula  
discedere voluerint. Post propositum, anque sacra virginum non  
potest Deo per penitentiam reconciliari, que ad habitationem sua profes-  
sionis redire non poterit. Tunc enim ille, cui se conjugaverit, defunctus  
erit, cum ab illius illicito amplexibus hac penitus recesserit: ut ista  
sit in suis capitulis. [Qua g. Christi spiritualiter nubunt, si postea  
publice nupserint, non eas admittendas esse ad penitentiam conse-  
mus, nisi hi, quibus se conjugaverit, de mundo recesserint.] eu, subau-  
dendum est, nubentibus. Tunc enim viri de mundo recedunt, tunc  
deserviunt, cum ab eorum concupiscentia ipsi penitus se alienave-  
rint: sicut mundus ei dicitur mortuus, quem sui illecebræ non a-  
stringit, & ille perhibetur mortuus mundo, qui nihil in mundo mun-  
di concupiscit. Hoc autem sic intelligendum esse, ex subsequenti  
exemplo idem Innocentius ostendit h, dicens: [Quicumque i. cura  
voverit alteri nupserit, adultera habeatur: nec eis agenda peniten-  
tia, locus conceditur nisi unus ex hi fuerit defunctus.] Hoc de dera-  
tione intelligendum est, que si vivente viri defunctus, adultera  
est: nec ad penitentiam admittitur, nisi vel primus revertatur in  
pulverem, & de quo sumptus est, vel secundus ad eius copula ces-  
sando, ei moriatur, ut dicitur in supra. Quia ergo Christus, cui  
spiritualiter nubunt, jam non moritur, nisi vel primus revertatur in  
pulverem, restat, ut ille, cui secundus nubunt, ei moriatur. In utroque  
autem, nisi sic intelligatur, est contrarius Domini dicens per Fran-  
scum: in [In quacunque hora peccator conversus fuerit, &c.] Et  
cunctis interpretibus divina legum veniatur ad versus. Probat  
illud idem auctoritate illius capituli, quo dicitur n, que mortua  
accepit, prohibetur ad penitentiam admitti, nisi, vel uterque  
continentiam professus fuerit, vel ille, cui se conjugaverit, de hoc mun-  
do recesserit.

**QVÆSTIO II.**

**I** Equitur secunda questio, quæ queritur, an puella alteri de  
sponsate possint remanere priore conditioni, & transferre  
sua vota ad alium.  
1. Hic primum videndum est, an conjugium sit inter eos.  
2. Secundò, an possint ab invicem discedere.  
Eorum autem conjugis esse, & ex diffinitione conjugis, &  
a. 1. Tim. 3. b. 1. Cor. 7. c. 1. Tim. 4. d. Supra dist. 27. cap.  
f. vir. e. dist. 2. f. vir. f. sup. ead. qua Christo. g. sup. ead.  
qua Christo. h. ex glossa ord. i. Gal. l. k. Gen. 4. l. Rom. 4.  
m. Exech. 34. n. sup. ead. de virginum. o. Sent. 4. dist. 27. l. p.  
p. t. c. s. Pami. l. 6. c. 5.

¶ Nubunt] In aliq. et vetus, & originali legitur, non  
nubunt, & utraque lectio videtur ferri posse. Multa verò alia ex  
his vero Augustino sunt commendata.  
**C. XLIII. ¶ De viduis, que primam fidem irri-  
tam fecerunt.**  
Item Gelasius in epistola ad Episcopos Lucania  
& Bruttiorum, cap. 23.  
**DE** viduis h sub nulla benedictione velandis fu-  
erunt, sufficiensque prædiximus. ¶ Quæ. II

a. 1. Tim. 3. b. 1. Cor. 7. c. 1. Tim. 4. d. Supra dist. 27. cap.  
f. vir. e. dist. 2. f. vir. f. sup. ead. qua Christo. g. sup. ead.  
qua Christo. h. ex glossa ord. i. Gal. l. k. Gen. 4. l. Rom. 4.  
m. Exech. 34. n. sup. ead. de virginum. o. Sent. 4. dist. 27. l. p.  
p. t. c. s. Pami. l. 6. c. 5.

auferuntur multorum facti probatur. Sicut enim nuptia, seu matrimonium, viri, mulierisq; conjunctio, individuum vita consuetudinem coniungit. Inter hos autem fuit conjunctio, qua individuum vita consuetudinem exigit. Fuit enim inter eos consensus, qui est officium causa matrimonii iuxta illud Ipsi: [Consensus facit matrimonium.] Item Ioannes Chrysostomus, [ad eum, auctor operis imperfecti, homil. 32. in Mattheum.]

**C. I.**  
**M**atrimonium a quidem non facit coitus, sed voluntas: & ideo non solvit illud separatio corporis, sed separatio voluntatis. Ideo qui dimittit conjugem suam, & aliam non accipit, adhuc maritus est. Nam etiam si corpore separatus est, tamen adhuc voluntate conjunctus est. Cum ergo aliam acceperit, tunc plene dimittit. Non ergo qui dimittit, moechatur, sed qui alteram ducit.

**C. II.**  
 Item Nicolaus Papa ad consilia Bulgarorum, cap. 3.

**S**ufficiat & secundum leges solus eorum consensus, de quorum conjunctionibus agitur. Qui consensus sicut nuptialis solus fore debet, cetera omnia etiam cum ipso coitu celebrata fructuantur.

**C. III.**  
**B**eata Maria e proposuit se servaturam votum virginittatis in corde, sed ipsum verum virginittatis non expressit ore: Subiecit se divinae dispositioni, dum proposuit se perseveraturam virginem, nisi Deus aliter ei revelaret. Committens ergo virginittatem suam divinae dispositioni, consentit in carnalem copulam, non illam appetendo, sed divinae inspirationi in utroque obediendo. Postea vero filium genuit, & quod corde conceptat, simul cum viro labiis expressit, & uterque in virginittate permansit. **C.** Consensus ergo cohabitandi, & individuum ritus consuetudinem retinendi interveniens, eos conjuges fecit. Individuum vero ritus consuetudo est, aalem se in omnibus exhibere viro, qualis ipsa sibi est, & de converso. Ad individuum itaque consuetudinem pertinet, absque legitimi consensu viri & orationi aliquando non posse vacare, nec continentiam profiteri. Quia ergo iste consensus fuit inter eos, patet eos conjuges fuisse.

**C. IV. PALEA.**  
 Ioannes Chrysostomus, [ad eum, auctor operis imperfecti, hom. 32. in Mattheum.]

**C. V. PALEA.**  
**C**onjugalis pactio, non virginitatis despectio conjugum facit. **Ant enim Ambrosius in libro de institutis virginis, c. 6.**

**C. VI. PALEA.**  
**C**onjugium e verius appellatur a prima despectio. **Ant enim Ambrosius in libro de institutis virginis, c. 6.**

**C. VII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. VIII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. IX. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. X. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XI. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XIII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XIV. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XV. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XVI. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XVII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XVIII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XIX. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XX. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XXI. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XXII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XXIII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XXIV. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XXV. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XXVI. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XXVII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XXVIII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XXIX. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**O**mnis res per quancunque causam nascitur, per eandem a dissolvitur. Matrimonium e enim conjunctio coitus, sed voluntas: & ideo non solvit illud separatio corporis, sed separatio voluntatis. Ideo, qui dimittit conjugem suam, & aliam non accipit, adhuc maritus est. Nam etiam si corpore separatus est, tamen adhuc voluntate conjunctus est. Cum ergo aliam acceperit, tunc plene dimittit. Non ergo qui dimittit, moechatur, sed qui alteram ducit.

**C. V. PALEA.**  
**C**onjugalis pactio, non virginitatis despectio conjugum facit. **Ant enim Ambrosius in libro de institutis virginis, c. 6.**

**C. VI. PALEA.**  
**C**onjugium e verius appellatur a prima despectio. **Ant enim Ambrosius in libro de institutis virginis, c. 6.**

**C. VII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. VIII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. IX. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. X. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XI. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XIII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XIV. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XV. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XVI. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XVII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XVIII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XIX. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XX. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XXI. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XXII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XXIII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XXIV. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

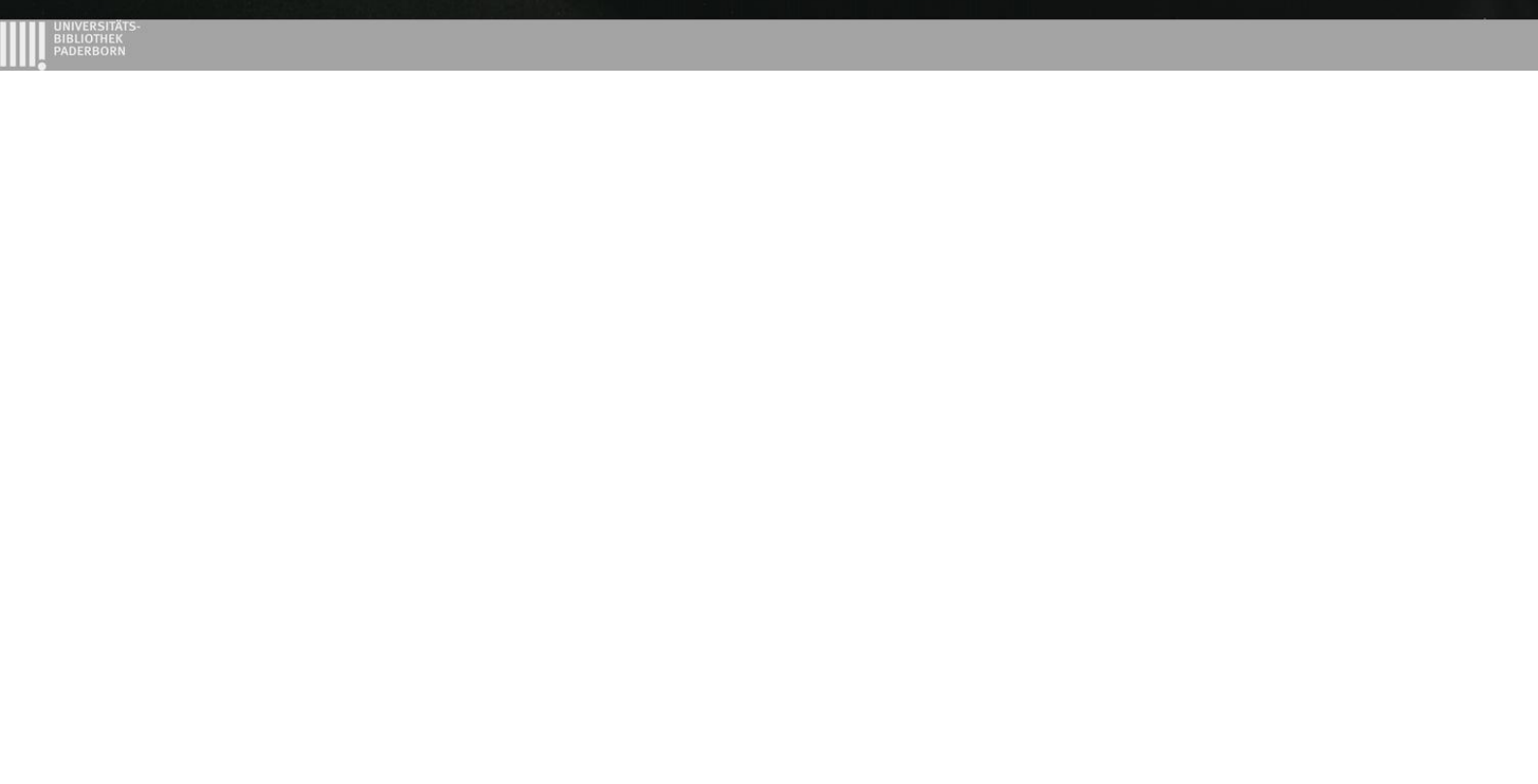
**C. XXV. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XXVI. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XXVII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XXVIII. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.

**C. XXIX. PALEA.**  
**Q**uod conditio interposita non valet, et cetera in Africano probatur.



**C. X. q. Tropis bonum conjugii fuit in parentibus Christi.**  
Item in eodem lib. & capite.

**O** moeretur & nuptiarum bonum impletum est in illis parentibus Christi, proles, fides, sacramentum. Prolem cognoscimus ipsam Dominam Iesum: fidem, quia nullum adulterium: sacramentum, quia nullum di- mortuus: solus ibi nuptialis concubitus non fuit, quia in carne peccati fieri non poterat sine illa pudenda car- nis concupiscentia, qua accidit ex peccato: sine qua con- iugii solatio, qui futurus erat sine peccato.

*Item in Decretorum b. praecipit Dominus Moysi, dicens, [Si quis uxorem alterius in agro opprimerit, morte moriatur: quia u- uxorem alterius violavit.] q. Item in legibus Principum sponsa- gatorum hunc mortem spon- tanguntur variis.*

**C. XI. q. Veneri sponsum fratris post eius mortem ducere non potest.**  
Item in canonibus inveniuntur.

**Q**uod si quis desponsaverit sibi aliquam, & praevenien- tiam articulo eam cognoscere non poterit, frater quod potest eam ducere in uxorem.

**C. XII.**  
**I**tem Gregorius Maurilio Imperatori, ab quaedam amano, qua nepotis sui mortis desponsatam duxit uxorem.

**Q**uod si desponsam puellam proximi sui acceperit in conjugium, anathema sit ipsa, & omnes consentien- tes, qui secundum legem Dei mori decernunt. Nam etiam legitur eis, sponsas appellare coniuges, ut in Ev- angelico [Accipe Mariam conjugem tuam.] Et illud in Decretorum: [Si quis cuiuslibet hominis despon- sam puellam in agro, vel in quolibet loco opprimerit, vel abduxerit in domum suam, moriatur: quia uxorem proximi sui violavit:] non quæ iam uxoretur, sed quæ in parentibus aor fecit debebat. q. g. q. Sicut nulli Quilibet licet de sua consanguinitate, vel quam cognat- tas habet, in matrimonium assumere; ita & de consanguinitate uxoris suæ. q. Apud Augustinum ante hoc caput de hoc secundo libro literis descriptis, Capitula B. Gregorii de consanguinitate edita. Postea vero est hic aliquid tam quoddam descriptum. Maritio Imperatori ob- die de consanguinitate comitem, qui nepotis sui mortui de- sponsatam uxorem duxit uxorem. Deinde sequitur. Qui desponsam, &c.

**C. XIII. q. Uxor mortua licet viro aliam ducere, aliam repudiatam vel desponsa- tam.**  
Item Hieronymus.

**A** lterius uxorem non cupislibet, licet illi accipere ali- am, sed non repudiatam, nec desponsatam viro, sed libe- rum: similiter debet & mulier. Vnde & Paulus: ait: [Mulier, quæ sibi viro est, ligata est sub lege viri, quam- vis vivat. q. viro.] Viri uxorem vivente vocantur adultera, licet alia fuerit aliâ viro. Si autem mortuus fuerit vir uxoris, licet sit illi uxori, ita ut non sit adultera, si con- iugata fuerit cum alio viro. q. ab hoc ante hoc caput referitur c. tria. 734. g. 2. Neutrâque de h. Hieronymus est inveniunt.

**C. XIV. q. Post mortem alterius nullus de eius consanguinitate sponsum accipiat.**  
Item Gregorius.

**Q**uod si quis uxorem desponsaverit, vel eam subar- titavit, quamquam postmodum praeveniente die mortis eius nequiverit eam ducere in uxorem, tamen nulli de consanguinitate eius licet accipere eam in con- jugio. Quod si inventum fuerit factum, separetur omnino.

**C. XV. q. De eodem.**  
Item Iulius Papa.

**3. S** i quis desponsaverit uxorem, vel subartaverit, & si praeveniente die mortis, si ve intravitibus qui- buldam alius causis minime eam cognoverit, neque eius superites frater, neque ullus de consanguinitate eius e- andem sibi tollat in uxorem nullo unquam tempore.

*q. Sic est concordatum ex manifestis & clarissimis. Item in consuetudine erit, Iulianus. In Polycarpo autem citatur, ex concilio Triburienfî à Iulio Papa confirmato. In quo titulo subest ali- quod mendicium.*

**2. pars. His omnibus auctoritatibus probatur ista esse conse- quens. Augustinus refertur contra, dicens.**

**C. XVI. q. Non est inter eos matrimonium, quos non copulat commissio fornicationis.**  
Item Leo Papa.

**N**on est dubium illam mulierem non pertinere ad matrimonium, cum qua commissio fornicationis non docetur fuisse.

*q. Caput hoc non est inventum apud B. Augustinum: & videtur summa sig. cap.*

**C. XVII. q. Illa mulier non pertinet ad ma- trimonium, cum qua non celebratur nuptiale ministerium.**  
Item Leo Papa.

**C**um e societate nuptiarum ita à principio constitui- ta sit, ut praefer commissionem sexuum non habeat in se nuptiae conjunctionis Christi & ecclesiae sacramen- tum, non dubium est illam mulierem non pertinere ad matrimonium, cum qua docetur non fuisse nuptiale ministerium.

*q. In codice manu epistolarem Leonis impressis & manscriptis in epist. g. ad. g. ad Rufinum, c. 4. item, apud Bernhardum & Fro- nem longè aliter habet hic locus. Cum societate, inquit, nu- ptiarum ita ab initio constituta sit, ut praefer sexuum con- junctionem haberet in se Christi & ecclesiae sacra- mentum, dubium non est eam mulierem non pertinere ad matrimonium, in qua non docetur nuptiale fuisse mi- nisterium. Verum ut respondeat verbis Gratiani, qui manifeste ut- tur hoc loco depravato, item, Magistri, & g. l. 5. & posterum de- clarum, suble est in textu mutatum.*

**C. XVIII. PALEA**  
**Benedictus servus servorum Dei Gracianus Patrum- cha saluarem, &c.**

**E**x divina constitutione Apostolicam cathedram & pretus possit obis terrarum magistrum, ut quid- quid ubique locorum dubitatur, ab ea ratio eiusdem requiratur. Affatus est autem nos suis literis eiusdem cathedrae fessorem, ac percontatus est quidem vestras & nomine Ioannes, pro concubio filix suæ superstitis, cuius soror defuncta cuidam juveni, Stephano nomi- ne, simplicibus verbis fuerat desponsata, & antequam ad nuptias perveniret, morte praevanta: utrum scilicet cum eodem juvene possit matrimonium celebrari su- perstitis filix, nec ne. Namque testatur est huius rei rationem apud vos haberi ambiguum. Quam Deo do- cente reddimus his verbis certissimam. Protoplastus ille, radix & origo nostra, detractam sibi costam in mu- lierem videns formatam, prophetico Spiritu inerat alia protulit s. Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhaerebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. Quibus verbis innuit non aliter virum & mulie-

*2. Sent. ibid. Poly. l. 6. tit. 4. d. Sent. q. dist. 16. Pann. l. 6. c. 112. Leo epist. ad Rufinum, c. 4. Sentent. ibid. Baro. l. 9. c. 7. Ivo p. 3. c. 4. & 139. c. Pann. l. 6. c. 23. Cap. l. 2. c. 101. d. al. scilicet d. al. v. 1. & Gmfe.*

ten posse fieri unam carnem, nisi carnali copula libi coherereat. Qui ergo nequaquam mistus extianez nuptii foedere nuptiali, quo pacto per nuda sponsonis verba possunt una caro fieri, nullatenus valeamus intruci. Propinquitas enim sanguinis verbis dicitur, non verbis efficitur. Sed neque oculum parit propinquitatem, quod a nullam facit sanguinis commisionem. Quoniam vero ita profus sese habet res loannis istius, ut velit secundam filiam illi nuptiis copulare, cui primam iam decrevera desponsare; censura Apostolici i magistratus mandamus, hoc absque ullius criminis vitio posse fieri, si utriusque a patris fcederit voluntati. Nam cur prohibeatur, quod prohibendum b nunquam sancta scriptura declarat? Sed neque mundana leges connumerationis personis, que inter se nuptias non a contrahunt, de huiusmodi aliquid dicunt. Ne ergo abnegetis, quod negandum nulla ratione docetis e.

¶ *Valde hoc habetur in plerisque manuscriptis. Est etiam in prima collectione Decretalium Bernardi Papinensi, & in altera collectione in quinquaginta partibus divisa (qua est inserta tomis collectionum post decreta Alexandri tertii, parti. 6. c. 27.)*

1 ¶ *Apostolici* In tomis collectionum est, censura Apostolica. in collectione prima Decretalium, censura Apostolici magisterii.

2 ¶ *si utriusque partis fcederit voluntati* Hac non fuit in collectione canon. inserta.

3 ¶ *Non contrahunt* In aliquot versibus, & in prima collectione Decretalium legitur, nuptias contrahunt: in altera autem collectione, quibus inter se nuptias contrahere non licet.

¶ *Item Apostolus d. precepit, ut uxor reddat debitum viro, & vir uxori, nisi forte est consensu ad tempus, ut expulsius vacent orationi. Unde dicitur intelligi, quod sine consensu alterius non licet alteri uocare in matrimonium. Item propositum melioris vite, ut famorem non potest sine consensu uxoris, & vice versa.*

C. XIX. ¶ *Causa religionis conjugia solvuntur debent.*

¶ *Unde Gregorius scribit Theodora patriam, lib. 9. epist. 39.*

**S**unt e, qui dicunt religionis causa conjugia debere dissolvi. Verum sciendum est, quia est hoc lex humana concessit, lex tamen divina prohibuit. Per se enim veritas f dicit: [Quod Deus coniunxit, homo non separet.] Qui etiam ait: [Non licet dimittere uxorem, excepta causa fornicationis.] Quis ergo qu huius celsi legislatori contradicat? Scimus, quia scriptum est, [Erunt duo in carne una.] Si ergo vir & uxor una caro sunt, & religionis causa vir uxorem dimittit, vel mulier virum in hoc mundo remanentem, vel etiam fortasse ad illicita vota migrantem; quia ista conversio b, in qua una eademque caro ex parte transit in continentiam, & ex parte remanet in pollutione? Si h vero utriusque continentem vitam ducere, hoc quis audeat accusare? quando certum est, quod omnipotens Deus, qui minora concessit, maiora non prohibuit. Et quidem a prius continentem vitam duxisse, & postmodum ad sancte ecclesie regimina migrasse. Duobus enim modis sancti viri etiam a licitis solent abstinere; aliquando, ut merita sibi apud Deum omnipotentem augerent; aliquando, ut antea vite culpas detergant. ¶ *Proinde cum boni conjuges aut meritum augete desiderant, aut antea vite culpas delere; ut se ad continentiam adstringant, & meliorem vitam appetant, licet. Si vero continentiam, quam vir appetit, uxor non sequitur, aut quam uxor appetit, vir recusat, di-*

a al. Quia. b al. prohibuitum. c al. monitum. d 1. Cor. 7. c. 2. d. 27. Ansel. Liv. c. 11. l. 100 p. 8. c. 129. Fam. l. c. cap. 78. f Matth. 10. g Gen. 2. h abest a plerisque cod.

vidi conjugium non potest e: quia scriptum est: [Mulier potestatem sui corporis non habet, sed sicut mulier & vir potestatem sui corporis non habet, sed mulier.]

¶ *Conversio* In originali est, ista migratio, vel transpositio a fuerat inter eos, licet. & vers. l. 100.

C. XX. ¶ *Abique viri consensu monasterium deputata ad eius redire consuetudinem non prohibetur.*

¶ *Idem Leonis Episcopi Cantuariensis, lib. 2. epist. 34.*

**M**ulterum e relatione competimus, hanc etiam consuetudinem tenuisse, ut Subdiaconi in monasterio nuptias non contraherent. Quod ne denuo quatuor praxumeret, a seruo Dei sedis nostra Diocesis ad ritate nostri decessoris isto est modo promittimus, eodem tempore hi, qui iam uxoris fuerant conjugium ex duobus eligerent, id est, aut certe nulli ministrare praxumerent, aut a suis uxoris abstinere. Et quantum dicitur, Speciosus tunc Subdiaconus hac re ab administratione se suspendit officio, hoc obitus fut tempus notari quidem gestis officium Subdiaconi, quod Subdiaconi oportuerat exhibere, esse post eius obitum, quia relicta eius Honorata in monasterio sociata, a tua eam fraternitate in monasterio promittimus destinatum. Ideoque, si, ut fertur, eadem ab administratione suspendit, antea dicitur mulierem ab officio, quod ad secundam conjugii copulam migravit: praxerim, si non tui mentis Subdiaconus est, ut a carnis voluptatibus abstinere. Quod si veritatem, quemadmodum eodum sumus, habueris, gnoscis, praxerim te mulierem de monasterio promittimus convenit relaxare, ut ad suam matrem, qua possit formidine remeare.

C. XXI. ¶ *Ad uxorem redire cogitur, si eius consensu religionem reseruit.*

¶ *Idem Hadriano Patromonitum notari, lib. 9. epist. 43.*

**A**gathosa d latrice praxentium questus est, quod suum contra voluntatem suam in monasterio Abbatis esse conversum. Quod quia ad eorum pertinetis culpam & invidiam non est dubium per te perententia tua praxipimus, ut diligenter inquiras, si factus, ne forte cum eius voluntate conversus, ipsa se mutare promiserit. Et si hoc repererit, in monasterio remanere peroridat, & hanc dicitur, sit, mutare compellat. Si vero nihil horum, quondam e fornicationis tamen (propter quod dicitur dimittere f uxorem) praxerim mulierem esse cognoveris, ne illius conversio uxori relictoculo fieri possit perditionis occasio, volumus, ut praxipimus, ut tamen si non tulerit uxorem, praxipimus, omni excusatione cessante: qui est in monasterio, praxipimus conversionis gratia utrobique praxipimus, vi conjugium, divina tamen lex fieri non peroridat, excepta fornicationis causa, vi uxorem dimittere ratione conceditur: qui postquam copulatione praxipimus, viri atque mulieris unum corpus esse, praxipimus, ex parte converti, & ex parte in saculo remanere.

¶ *Mundana* Habetur novella 129. cap. 11. de illi. praxipimus.

a al. Licet. b 1. Cor. 7. c. 2. d. 27. c. 129. Fam. l. c. cap. 78. d Sen. 4. d. 27. Ansel. Liv. c. 11. l. 100 p. 8. e. 2. f. 100 p. 8. c. 129. Fam. l. c. cap. 78. f al. aliquidque.



aliam, vel illam alium possit accipere, de his ita scriptum est: Vir & mulier, si se coniunxerint, & postea dixerit mulier de viro, quod non possit coire cum eo, si potest per verum iudicium probare quod verum sit, accipiat alium.

¶ **Scriptum** *Auctor glossa hinc in Lombarda: c. 7. q. 2. hinc eodem loco ut. primo libro capitulari. Caroli scilicet in Lombarda. Nunc habetur Capitul. l. 6. c. 35. additur in eadem hinc verba; eod quod iuxta Apostolum non potuit illi reddere suum debitum.*

¶ **Ecc** impossibilitas coeundi, si post carnalem copulam inventa fuerit in aliquo, non solvit conjugium. Si vero ante carnalem copulam deprehensa fuerit, liberum sicut mulieri alium virum accipere. Unde apparet illam non fuisse conjugem, aliquo non liceret ei ab invicem discedere, excepta causa fornicationis: & sic discedens oportet matrem impios, aut sibi invicem reconciliari. ¶ **Item** si a sponsa conjugium esset, mortuo sponso remaneret vidua. Si autem vidua esset, vir eius ad sacro ordines consentire non posset. Martius enim vidua, a que, sicut & bigamus, sacerdos fieri prohibetur.

¶ **Ex** huius autem copula nullus prohibetur a sacris ordinibus. Ut enim ait Delagius Papa. [Nihil est quominus ad hunc articulum attendi] quod ei obicit de canonici iniquitate. Apparet ergo hoc non fuisse conjugem. ¶ **Item** si conjugium neges Ambrosius esse divortium. Sed invicem sperationem neges Ambrosius esse divortium, dicens de B. Maria, quam sibi Ioseph desponsaverat, & in suam duxerat. Ioseph i nunquam cognovit eam. Nam si vir iustus eam cognovisset, nunquam a se discedere passus esset: nec Dominus, qui uxorem pro accepta a vero non discedere, nisi causa fornicationis, commendat eam discipulo, auctor divortii fuisse. ¶ **Ecc** commendatio Martia Iovani, & detrahatio Ioseph negatur fuisse divortium, quia Ioseph non cognoverat. Unde apparet eam non fuisse conjugem. ¶ **Autem** B. Maria, quam sibi Ioseph desponsaverat, & in suam duxerat, conjugem negatur fuisse, multo minus ista, que simpliciter sponsa erat, conjugem esse appellanda.

¶ **Ioseph** Verba B. Ambrosii lib. 2. comment. ad c. 1. Luc. (que proposita accedunt ad hunc locum, quare qua habentur Luc. ad cap. 22.) sunt haec: Utique si convenissent, nunquam virum proprium reliquisset, nec vir eam iustus passus esset a se discedere. Quomodo autem Dominus divortium praecipisset, cum ipse sit sententia, quia nemo debet dimittere uxorem, excepta causa fornicationis.

¶ **C. XXX.** ¶ **Sororem** uxoris polluentem, neutram valet habere. ¶ **Item** ex concilio Au. eianensi 1.

**Q**ui dormierit cum duabus fornicibus, & una ex illis antea uxor fuerit, neutram ex ipsis habeat, nec ipsi adulteri unquam in conjugio copulentur.

¶ **Id** est, ne propria uxori sibi licet reddere debitum, quam sibi reddidit illicitam, sororem eius cognoscendo. Nec etiam post mortem uxoris licet ei, vel adultero, alium copulari in conjugio.

¶ **Aurelianensi** hinc idem infra 22. quasi 22. qui dormierit, videtur citari, ex concilio Meguntino. Sed in nullo Aurelianensi aut Meguntino est inventum: quemadmodum neque sequentia in Triburienfi.

¶ **C. XXXI.** ¶ **De** eo, qui dormierit cum sponsa fratris sui. ¶ **De** sponsa vero contra legitur in concilio Triburienfi.

**Q**uidam de sponso uxorem, & dotavit eam, & cum ea coire non potuit: quam clanculo frater eius corrupit, & gravidam reddidit. Decretum est, ut quamvis nupta esse non potuit legitimo viro, desponsatam tamen fratri frater habere non possit: sed moechus & moecha fornicationis quidem vindictam sustineant, licita vero conjugia non negentur.

¶ **Item** Hieronymus super *Abraham Propetiam*. ¶ **V**apropter h in filiabus vestris fornicationis, & sponse vestre adulter erunt. ¶ **N**onnulli est, quod in filiabus dicit fornicationem negentur.

¶ **C. XXXII.** ¶ **Si** quis sponfam filii sui cognoverit, simul cum eo sponse conjugium maneat. ¶ **Item** ex eodem.

**S**i quis sponfam filii sui oppresserit, & postea filius eius eam duxerit, pater postmodum non habet uxorem, nec mulier virum. Filius, qui patris facinoratus vir, aliam accipiat.

¶ **Si** illa, quam vir fororis sua cognoverit, postea copulata fuerit, licet vero, qui sponfam fratris sui corrupit, postea non matrimonium contrahat & permittitur, apparet hanc non fuisse uxorem fratris eius. ¶ **Item** mulier causa fornicationis a vero sponso missa, aut ex reconciliata, aut ex vi tunc in nuptias migravit. De quo vero contra invenitur in primo libro, Capitulari, c. 22. & hinc quibus locis sic legitur.

¶ **C. XXXIII.** ¶ **Si** sponsum capram recepto noluerit, licita sibi aliam. ¶ **Item** ex concilio Toletano.

**T**atutum est sacro conventu, ut si quis sponfam alterius rapuerit, publica poenitentia multetur, in spe conjugii maneat. Et si ipsa eadem criminata, licentia non fuerit, licentia nubendi alii non negetur. Quod si post haec conjugere se praesumpserit, utique utriusque satisfactioem & anathematizetur.

¶ **In** nullo Toletano concilio invenitur est. Sed fere ut concilio Rheimensi Trevisiano, & lib. 1. Capitul. cap. 22. in legibus Longobard. lib. 1. tit. de rape. mul. l. 1.

¶ **V**ique ad satisfactioem ¶ **H**as verba in concilio Toletano, neg. in Capitularibus, sunt tamen apud Beatus in concilio Toletano, qui etiam citant Toletano.

¶ **Item** Ambrosius in lib. 2. de Patre. ¶ **I**n omni & matrimonio conjunctio intelligitur spiritualis, quam confirmat, & perficit conjugium carnale.

¶ **C. XXXIV.** ¶ **De** dolo. ¶ **Item** ex concilio Toletano.

**S**i quis sponfam filii sui cognoverit, simul cum eo sponse conjugium maneat. ¶ **Item** ex eodem.

**S**i quis sponfam filii sui oppresserit, & postea filius eius eam duxerit, pater postmodum non habet uxorem, nec mulier virum. Filius, qui patris facinoratus vir, aliam accipiat.

¶ **Si** illa, quam vir fororis sua cognoverit, postea copulata fuerit, licet vero, qui sponfam fratris sui corrupit, postea non matrimonium contrahat & permittitur, apparet hanc non fuisse uxorem fratris eius. ¶ **Item** mulier causa fornicationis a vero sponso missa, aut ex reconciliata, aut ex vi tunc in nuptias migravit. De quo vero contra invenitur in primo libro, Capitulari, c. 22. & hinc quibus locis sic legitur.

¶ **C. XXXV.** ¶ **In** desponsatione conjugium maneat. ¶ **Unde** Ambrosius.

**U**m initiatum & conjugium, conjugii nomen accipitur, non cum piella viri s admittitur cognoscitur.

¶ **Item** Hieronymus super *Abraham Propetiam*. ¶ **V**apropter h in filiabus vestris fornicationis, & sponse vestre adulter erunt. ¶ **N**onnulli est, quod in filiabus dicit fornicationem negentur.

¶ **C. XXXVI.** ¶ **Con**jugium carnale non perficit matrimonium. ¶ **Item** Hieronymus super *Abraham Propetiam*.

**U**m initiatum & conjugium, conjugii nomen accipitur, non cum piella viri s admittitur cognoscitur.

¶ **C. XXXVII.** ¶ **M**atrimonium sponsum non initiatum, confirmat per-

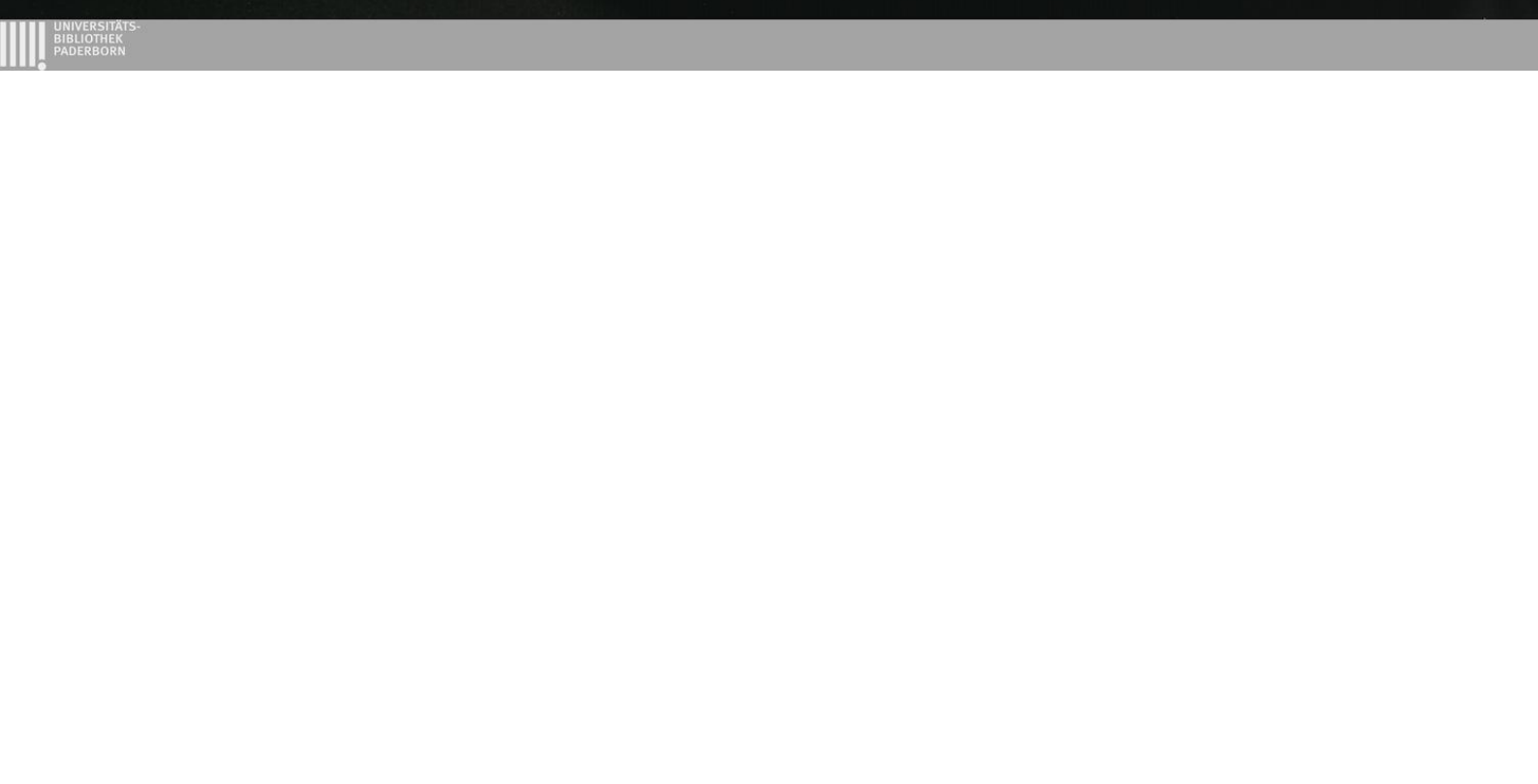
¶ **Item** Hieronymus super *Abraham Propetiam*. ¶ **V**apropter h in filiabus vestris fornicationis, & sponse vestre adulter erunt. ¶ **N**onnulli est, quod in filiabus dicit fornicationem negentur.

¶ **C. XXXVIII.** ¶ **De** dolo. ¶ **Item** ex concilio Toletano.

**T**atutum est sacro conventu, ut si quis sponfam alterius rapuerit, publica poenitentia multetur, in spe conjugii maneat. Et si ipsa eadem criminata, licentia non fuerit, licentia nubendi alii non negetur. Quod si post haec conjugere se praesumpserit, utique utriusque satisfactioem & anathematizetur.

¶ **In** nullo Toletano concilio invenitur est. Sed fere ut concilio Rheimensi Trevisiano, & lib. 1. Capitul. cap. 22. in legibus Longobard. lib. 1. tit. de rape. mul. l. 1.

¶ **V**ique ad satisfactioem ¶ **H**as verba in concilio Toletano, neg. in Capitularibus, sunt tamen apud Beatus in concilio Toletano, qui etiam citant Toletano.



de in conjugibus adherens: que sponsali conventionem ini-

C. XXVIII. ¶ Cum desponsata fuerit tradita, & in usus aduicta, vel re conijung

appellatur.

¶ Item Ambrosius ad Paterium, epist. 66.

¶ Item a desponsata tibi, & tradita utatur, rite i con-

¶ Item Ritus apud B. Ambrosium legitur, utatur, conjugii

¶ Item Ritus apud B. Hieronymum legitur, utatur, conjugii

C. XXIX. ¶ Quæ sponsa post pallium

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XXXI. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XXXII. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XXXIII. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XXXIV. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XXXV. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XXXVI. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XXXVII. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XXXVIII. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XXXIX. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XL. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XLI. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XLII. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XLIII. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XLIV. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XLV. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XLVI. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XLVII. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

Egressus a itaque Loth, locutus est ad generos suos, qui accepturi erant filias suas.] In sequentibus filie Loth virgines esse dicuntur. Et ipse ad Sodomitas dixit: b [Ecce dua filie mee, quæ non cognoverunt virum.] Nunc autem dicitur, habuisse generos. Quidam arbitrantur eas, quæ viros habuerunt, in Sodomis perisse, & quæ virgines erant, cum patre exisset. Sed Hebraica veritas habet, [Egressus Loth locutus est ad spon-

¶ In hoc capite Gratianus et alii verba glossæ ordinariæ in cap. 19. Gen. ex Hieronymo.

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XLII. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XLIII. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XLIV. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XLV. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XLVI. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XLVII. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XLVIII. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. XLIX. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. L. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. LI. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. LII. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. LIII. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. LIV. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. LV. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. LVI. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. LVII. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. LVIII. ¶ Maria conjugum dicitur more

¶ Item Ioannes os aureorum homilia quarta ad

¶ Item datur intelligi, quod scriptura sponsa generos vocat.

C. LIX. ¶ Maria conjugum dicitur more

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN



C. XLV. *¶* Ad nuptias Maria Ioseph non pertinet.

Item Gregorius in expositione Evangelii, homilia 26.

**S**ic quippe a discipulum Dominus post resurrectionem suam dubitare permisit, nec tamen in dubitatione deservit, sicut ante natiuitatem suam habere Mariam sponsum voluit, qui tamen ad eius nuptias non peruenit. Nam ita factus est discipulus dubitans, & palpans testis vere resurrectionis, sicut sponsus matris fuerat casus integritate virginittatis.

Ex his omnibus auctoritatibus apparet, sponsas conjuges appellari se futurorum, non re presentium. Quomodo ergo conjuges a prima fide desponsationis appellentur, si ista, qua ad hunc sponsum, conjuges esse negatur? Sed a prima fide desponsationis conjuges dicuntur appellari, non quod in ipsa desponsatione fiat coniugium, sed quia ex fide, quam ex desponsatione sibi invicem debent, potest effectum conjugis: sicut per fidem dicuntur remitti peccata, non quod ante baptismum per fidem remittantur, sed quia fides est causa, quare in baptismo a peccatis emundantur. *¶* Illud autem Ioan. Chrysostomi: [Matrimonium non facit coitus, sed voluntas] Item illud Augustini: [Non deservit virginittatis, sed pallio conjugalis matrimonium] ita intelligendum est: coitus sine voluntate contrahit matrimonium, & deservit virginittatis sine passione conjugalis non facit matrimonium, sed procedens voluntas contrahendi matrimonium, & conjugalis passio facit, ut mulier in desponsatione sua virginittatis, vel in coitu dicatur nubere viro, vel nuptias celebrare. *¶* Item Syriacus Papa d. desponsationem sponsa a sponsa vocat conjugalem separationem. *¶* Sed talis desponsatio dicitur valde conjugii non iam essentis, sed futuri, ut ex ipsa desponsatione speratur. *¶* Sic & diabolus dicitur coecidisse a beatitudine, non solum quoniam tunc habebat, sed etiam, ad quam habendam creatus erat. *¶* Sic qui merito sine vita vel a scientia in sacerdotem, vel Episcopum eligitur, si meritis electum non fuerit, non quam accepit, sed ad quam accipendam electus erat. Non ergo illa auctoritas sponsa conjuges potest probari. Sed concedatur quod sponsa non sit coniuges, tamen quare, utrum licet remanere prius conditioni.

C. XLVI. *¶* Puella desponsata proterebus reddenda sunt, si ei rapta fuerint.

Hoc autem prohibetur auctoritate Ancyani concilii, c. 11. in quo statutum sic legitur.

**D**esponsatae scilicet puellas, & post ab aliis raptas, placuit uti eis a raptoribus vis illata constiterit.

C. XLVII. *¶* Communionem privetur sponsa, nisi raptores desereret, & ad sponsum suum redire voluerit.

Item Ioannes octavus i. Rosano Episcopo.

**A**tho g. presentium later, dum in nostro servitio fideliter excuraret, quendam virum feminam sibi desponsatam conqueritur rapuisse. Et eisdem fraternitas tua nostra auctoritate suffulta, suffraganeos suos Episcopos presentialiter convocet, & sic unanimi sententia, si sponsum huic raptor non reddiderit, tam idem, quam rapta, si ad pristinum sponsum remeare noluerit, omni communionem privetur.

*¶* Quid sit rapta, sic est statutum ex pluribus, vossili, & Ivone. In vossili erat, Chrysothomus.

*¶* Sed aliud est priori conditioni renuntiare, & de nuptiis cum alio agere: aliud est rapti, hoc est, illiciti conjugari.

C. XLVIII. *¶* Quid sit rapta.

Unde Iulianus Erymolog. lib. 3. c. 26. ait.

a Ioan. 20. b Sup. ead. matrimonium. c Sup. ead. cum mittatur. d Infr. c. de conjugali. e al. & f Anf. l. 2. c. 1. Burch. l. 9. c. 38. l. 1. p. 1. c. 177. Panorm. l. 6. ed. 19. g lvo p. 14. c. 64.

**R**aptus est illicitus coitus, a copulatione illa unde qui rapta potitur, stupro fruitur. Hec autem non ab alio rapta, sed alio desponsata nuptur.

C. XLIX. *¶* Ibi raptus admittitur, vel pallio ducitur, de cuius ante raptus nihil dicitur probatur.

Raptam vero talem dicit probat Gelasius Papa, dicens.

**L**ex est illa preteritorum Principum ibi raptus ad esse commissum, ubi puella, de cuius ante raptus nihil actum fuerit, videatur abducta.

*¶* Pars. Quid autem in fine carnis subsignetur [ita est a raptibus vis illata constiterit] alio dicitur est, quod sperant alio fructu exspectant, alio renuntiant. Quilibet ergo modo raptatur, priori reddenda sunt. Nam ut sup. dicitur est, non nuptias, sed nuptias desponsationis numeratur, & ideo c. non est hinc aufertur, & proinde sequitur alio auctoritate, quibus illa sequitur nuptias & iubeat redire ad prora vota.

C. L. *¶* Puellam alii desponsatam alio ducere non valet.

Act enim Syriacus Papa Hyerici Episcopo Tarentonensi, epist. 1. c. 4.

**D**e conjugali violatione requiritur, si puella in desponsatam alter in matrimonium possit redire. Tale ergo coniugium anathematizatum, & in die omnibus, ne fiat, prohibemus: quia illa benedictio quam nuptura sacerdos imponit, apud Deos, cuius sacrilegii instar est, nulla transgressionem vincit.

*¶* Tale ergo. In episcopatum Syriacum, quod est canonum, & apud ceteros ecclesiarum preter rationem, & consuetudinem, circa puella, in raptu, lib. 1. c. 1. dicitur, sic fiat, modis omnibus inhibemus. Sed quoniam in illa nuptio anathematizati, non est mutatur.

Sed auctoritate hac Syriaci illa prohibetur ad nuptias recipere, que in propria domum est dilla, & cum ipsa illa dilla & benedicta. Talium desponsatione violata nuptura sacerdos imponit. Verum hanc necesse est non recipere, nec cum ea benedictionem accipere. Nam si in violatione huiusmodi copula prohibetur. *¶* Item illa Lex [Desponsatam & puellam non licet parentibus alio nuptias fieri] & de huiusmodi desponsata intelligitur, quod nuptias sponso est velata & benedicta. *¶* Item episcopus dicitur [Quae propter firmitatem a viro suo separata est, & alio nuptias vir eius aliam conjugerit, illa est deridenda sponsum, & nuptias prima.] Sed eodem modo saluatur: quia illa velata non benedictionem accipere.

[Augustinus de fide pallio, & confessione.]

*¶* Etiam in decretalibus in de sponsa dicitur, a. c. 2. dicitur Augustino, apud quem non est inveniatur.

C. LI. *¶* Si quis aliam mulierem conjugem suam ducit, non licet illi aliam ducere.

P A L E A.

**D**obus modis dicitur fides, patiens de coniugio. Si aliquis alicui mulieri fidem fecerit patiens, debet aliam ducere. Si aliam duxerit, percurator debet agere de fide mentita, maneat tamen cum ipsa, donec duxit. Non enim retinendi debet rationem facere. Si autem fecerit fidem consentiens, non licet aliam ducere. Si autem duxerit, dimittet eam, & auctoritate prioris.

Est autem fides patiens, quando aliquis promissa fideliter, quod eam ducet, si permiserit ei rem sponsum habere.

a 36. q. 1. rapta, lvo p. 1. c. 28. Panorm. l. 6. ed. 19. b Infr. l. 1. c. 1. Poly. l. 6. tit. 4. Anf. l. 1. c. 1. c. Sup. desponsata, d. l. 1. c. 1. Anf. l. 1. c. 1. g. Bur. l. 9. c. 31. lvo p. 1. c. 177. Panorm. l. 6. ed. 19. ead. desponsatum. f Infr. 35. q. 1. c. 1. p. 1.

CAUSA XXVIII.

Vel autem inter infideles conjugium non sit, multi au-
thenticum probant. An enim a Paulus: [Omne,
quod non est ex fide, peccatum est.] Coniugium autem
infidelium est ex fide: & ideo peccatum est. Non est conju-
gium, nisi inter fideles: & ideo peccatum est. Item b Augu-
stinus 1. [Non est vera pudicitia hominis infidelis cum conju-
ge sua.] Item Ambrosius 2. [Ipsi fideles dimittit u-
xorem suam, per quam iuravit ad Deum alterum. Non est enim
pudicitia matrimonium, quod extra Dei decretum est factum,
sed non conjugium, est emendandum.] Item Augustinus 3. [Non
est cum conjugio quod sine Deo est.] Ex his omnibus auctorita-
tibus probatur conjugium non esse inter infideles. Sed contra alie
auctoritates adduntur, quibus probatur conjugium esse inter infi-
deles. Secundo prorsus illud Evangelium quod Christus ait c. [E-
rit unus in nomine, duo in tres, & tres in unum.] Item
Augustinus 4. [Quod dicitur in unum, non est deus, sed
unus in nomine, duo in tres, & tres in unum.] Item
Augustinus 5. [Quod dicitur in unum, non est deus, sed
unus in nomine, duo in tres, & tres in unum.]

QVÆSTIO I.

Q. I. Vel autem inter infideles conjugium non sit, multi au-
thenticum probant. An enim a Paulus: [Omne,
quod non est ex fide, peccatum est.] Coniugium autem
infidelium est ex fide: & ideo peccatum est. Non est conju-
gium, nisi inter fideles: & ideo peccatum est. Item b Augu-
stinus 1. [Non est vera pudicitia hominis infidelis cum conju-
ge sua.] Item Ambrosius 2. [Ipsi fideles dimittit u-
xorem suam, per quam iuravit ad Deum alterum. Non est enim
pudicitia matrimonium, quod extra Dei decretum est factum,
sed non conjugium, est emendandum.] Item Augustinus 3. [Non
est cum conjugio quod sine Deo est.] Ex his omnibus auctorita-
tibus probatur conjugium non esse inter infideles. Sed contra alie
auctoritates adduntur, quibus probatur conjugium esse inter infi-
deles. Secundo prorsus illud Evangelium quod Christus ait c. [E-
rit unus in nomine, duo in tres, & tres in unum.] Item
Augustinus 4. [Quod dicitur in unum, non est deus, sed
unus in nomine, duo in tres, & tres in unum.] Item
Augustinus 5. [Quod dicitur in unum, non est deus, sed
unus in nomine, duo in tres, & tres in unum.]

C. I. & Bigami prohibentur, qui ante baptismum
habuerunt uxorem, & post baptismum
alteram.

a Rom. 7. b 1. ad Cor. 7. c. 10. d. 10. e. 10. f. 10. g. 10. h. 10. i. 10. j. 10. k. 10. l. 10. m. 10. n. 10. o. 10. p. 10. q. 10. r. 10. s. 10. t. 10. u. 10. v. 10. w. 10. x. 10. y. 10. z.

Item Innocentius Papa Ruffo & Eusebio Episcopo
Macedonibus epist. 73. cap. 2.

Nymquid non a erant admittendi in hereditatis con-
sortium, qui ex ea sunt cepti sunt, que ante bap-
tismum fuit uxor? erantque appellandi vel naturales, vel
spirituales, quia non est matrimonium legitimum (ut vobis vi-
detur,) nisi illud, quod post baptismum affirmatur? Ipse
Dominus cum interrogaretur a Iudæis, si liceret dimittere
uxorem, atque exponeret fieri non debere, addidit &
[Quod Deus coniunxit, homo non separet.] Ac ne de-
his puteur esse locutus, qui post baptismum uxores for-
tiantur, meminere hoc & a Iudæis interrogatum, & Iu-
dæis esse responsum. Quare, & sollicitus quare, si una
& eadem sit uxor ejus, qui ante catechumenus, & post-
ea fit fidelis, filiosque ex ea, cum esset catechumenus sus-
ceperit, & postea alios filios, cum fidelis, utrum sint fra-
tres appellandi, an non habeant postea defuncto Patre,
cum ceteris hereditate hereditatis consortium, quibus
suorum nomen regeneratio spiritualis creditur abfuisse?
Quod cum ita sentire atque iudicare absurdum est, que
(malum) ratio est hoc defendi, & vacua magis opinio-
ne jactari, quam aliqua auctoritate roborari, cum non
possit inter peccata deputari, quod lex precepit, & Deus
injunctit?

C. II. & In fidelis potestate sit, post baptismum
uxorem recipere, quam ante
dimiserat.

Item ex decreto Eurychiani Papæ.
2. Si quis e gentilis gentilem uxorem dimiserit ante,
ps. baptismum, post baptismum in potestate ejus erit,
eam habere, vel non habere.

C. III. & Fidelis infidelem dimiserit,
sequi non cogitur.

Idem.
Simili modo, si unus ex conjugatis baptizatus est, &
alter gentilis, & sequi non vult, sicut dicit e. Aposto-
lus, infidelis si dimittit, dimittat.

C. IV. & Sine culpa relinquatur uxor, qui cum si-
deli habitare voluerit.

Item Augustinus de fide & operibus, c. 16.

Vxor i legitima f societate conjuncta, sine ulla cul-
pa relinquatur, si cum viro Christiano permanere no-
luerit. Non attenditur eo modo illam rectissime dimitti-
ti, si viro suo dicat: non ero uxor tua, nisi mihi de laro-
cinio divitiis congeras, aut nisi solita lenocinia, quibus
nostram domum transigebas, etiam Christianum exerceas,
aut si quid aliud vel facinorosum, vel flagitiosum in viro
noverat, quo delectata, vel libidinem explebat, vel facilem
victum habebas, vel etiam ornatum incedebas. Tunc
enim ille, cui uxor hæc dicit, si veraciter egit penitentiam
& ab operibus mortuis, quando ad baptismum ac-
cessit, habetque in fundamento fidem, que h per dile-
ctionem operatur, proculdubio plus tenebitur amore di-
vine gratiæ, quam carnis luxuriæ: & membrum, quod
cum scandalizet, fortiter amputabit.

a Sup. dist. 26. deinde h. monogam. Euseb. l. 4. c. 23. 1. 10. p. 1.
c. 30. Pan. l. 6. c. 96. b Matth. 19. c. 10. d. 10. e. 10. f. 10. g. 10. h. 10. i. 10. j. 10. k. 10. l. 10. m. 10. n. 10. o. 10. p. 10. q. 10. r. 10. s. 10. t. 10. u. 10. v. 10. w. 10. x. 10. y. 10. z.